

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

In dit *Intermezzo* belichten we een politicus uit de tijd van de verzuiling, die tegelijk journalist of zelfs hoofdredacteur was. Hoe ging Carl Romme (KVP en *de Volkskrant*) om met deze dubbelfunctie?

Romme worstelde met dubbelfunctie

door Jac Bosmans De auteur is emeritus hoogleraar geschiedenis aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Carl Romme
Bron: Nationaal
Archief/Collectie
Spaarnestad

Dat KVP-politicus Carl Romme (1896-1980) zich per 1 januari 1945, nog in bezettingstijd, heeft laten benoemen tot staatkundig hoofdredacteur van *de Volkskrant*, heeft alles te maken met zijn missioneringsdrang om het katholieke gedachtegoed, voor hem superieur aan liberalisme, socialisme en communisme, over heel Nederland uit te rollen. Hij had gedroomd van nog slechts één groot katholiek dagblad dat ook niet-katholieken zou overtuigen van de heilzaamheid van de katholieke beginselen voor een beter Nederland. Alleen *de Volkskrant*, eigendom van de katholieke vakbeweging, zag er brood in. De krant kreeg een tweehoofdige hoofdredactie: naast Romme werd de jonge journalist Lückner aangetrokken voor de dagelijkse leiding. Op 8 mei 1945 verscheen het eerste nummer van de vernieuwde *Volkskrant*.

Problemen

Ambities richting een politieke carrière ontbraken op dat moment nog bij Romme. De krant beschouwde hij als het middel bij uitstek om zijn missie te vervullen. Hij concentreerde zich op het schrijven van columns die een paar keer per week op de voorpagina in de rechterkolom verschenen, niet ondertekend met zijn naam, maar voorzien van een ster. Voor het overige redactiewerk liet hij Lückner de vrije hand.

Toen Romme begin 1946 alsnog bezweek voor druk uit de Katholieke Volkspartij (KVP) om politiek leider te worden, stelde hij de voorwaarde dat hij zijn werk voor *de Volkskrant* zou kunnen blijven doen. Hij gaf te verstaan dat hij, als men hem ooit voor de keuze zou stellen, voor de krant zou kiezen. Nadat hij in mei 1946 voorzitter van de katholieke fractie in de Tweede Kamer was geworden, kreeg zijn krantenwerk vanzelf ook politiek gewicht. Menigeen zag voortaan in de auteur

van de sterartikelen niet alleen de staatkundig hoofdredacteur, zoals de functie toen heette, maar ook en vooral de fractievoorzitter van de grootste partij.

Noch de KVP, noch de Katholieke Arbeidersbeweging (KAB) zag aanvankelijk enig bezwaar in de combinatie. Ook Romme zelf niet. Hij verwees graag naar illustere voorgangers als Kuiper, Troelstra en Colijn, bij wie de combinatie goed had gefunctioneerd. Toch zouden er problemen ontstaan, toen in de partij oppositie opkwam tegen de regeringssamenwerking met de PvdA. De bezwaren richtten zich vooral tegen het financieel-economische beleid; de KVP zou zich laten inpakken door de PvdA en werkte, in strijd met de christelijke beginselen, mee aan de collectivisering van de maatschappij. Romme verdedigde de samenwerking te vuur en te zwaard. Daardoor ontstond de indruk dat de KVP een dwangmatige voorkeur voor de PvdA had. In 1951 vormde zich zelfs een groep bezwaarden onder aanvoering van oud-minister Steenberghe. Nu dreigde vleugelvorming en kwam Romme in een lastig parket. In de krant moest hij het beleid van de fractie rechtvaardigen én de bezwaarden binnenboord zien te houden. De groep-Steenberghe liet zich na een maandenlang ‘vertrouwvol beraad’ met de partij tevredenstellen met enkele concessies, en daarmee leek de kous af.

In kringen van de KAB was men er echter niet gerust op. Daar zag men in de concessies eerder een toegeven aan rechts. Toen Romme in zijn column de uitkomst van het beraad omarmde, was voor de KAB de maat vol. *De Volkskrant* vond men door toedoen van de staatkundig hoofdredacteur meer een partijkrant geworden. Men wilde van Romme af. Hij mocht medewerker blijven, maar dat was beneden zijn waardigheid. Intussen waren ook anderen, onder wie zelfs Lückert, het problematische van de combinatie gaan inzien. De politiek leider liep de staatkundig hoofdredacteur steeds meer voor de voeten.

Afloop

Tegen Rommes zin kwam er eind 1952 een einde aan zijn hoofdredacteurschap. Hij had meer dan elfhonderd sterartikelen geschreven, waarin hij het katholieke gedachtegoed op velerlei terrein had uitgedragen. Zijn stijl was polemisch van aard, zijn taal gebeeldhouwd en zijn zinsbouw ingewikkeld, waardoor het nogal eens gissen was naar wat hij precies bedoelde. Van diverse kanten was erover geklaagd – te elitair, te verhullend, te lastig voor de gewone man –, maar voor de KAB had daar nooit de pijn gelegen. Breekpunt werd het onvermogen van Romme om als staatkundig hoofdredacteur de fractievoorzitter op afstand te houden. De KAB voelde haar grip op de politieke koers van de krant verloren gaan. Rommes vertrek was in haar ogen een noodzakelijke correctie. Al na een jaar keerde hij weer terug, nu als medewerker. Tot aan het moment waarop hij de politiek verliet, begin 1961, verzorgde Romme in de zaterdagkrant de veel gelezen rubriek ‘Politiek Allerlei’. Strubbelingen leverde het niet meer op. Per slot van rekening had Romme als medewerker geen invloed op het beleid van de krant, precies wat de KAB al in 1952 had gewild.